

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ЮВЕЛІРНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Анотація. Виробництво ювелірних виробів в Україні відстає у темпах свого розвитку від аналогічного виробництва в економічно розвинутих країнах і потребує додаткової уваги з боку держави. У статті здійснено аналіз розвитку ювелірної промисловості України, визначено основні проблеми та особливості функціонування цього виду діяльності.

Ключові слова: аналіз, виробництво, клеймування, рентабельність, собівартість, ювелірні вироби.

Annotation. Production of jewelry in Ukraine falls behind in the rates of its development from the economic developed countries and needs additional attention from the side of the state. In the article the analysis of jeweller's industry in Ukraine is carried out, basic problems and features of functioning of this type of activity are defined.

Key words: analysis, production, stamping, profitability, prime cost, jewelry.

Вступ. Ефективна промислова політика є важливою на кожному етапі розвитку держави, особливо тепер, коли в Україні функціонує економіка ринкового типу. Попри зростання і розвиток промисловості, необхідно звернути особливу увагу на підвищення ефективності роботи окремих напрямків промислового виробництва, формування такої законодавчо-нормативної бази, яка б дозволила підвищити конкурентоспроможність вітчизняних підприємств як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Виробництво ювелірних виробів є важливою складовою переробної промисловості України, проте його розвитку приділяється недостатньо уваги як з боку державних органів, так і з боку вчених та дослідників. Це зумовлено відносною інформаційною закритістю цього сектора ринку. Так, основні дані про ринок ювелірної продукції можна отримати в Державному комітеті статистики України [1] чи у Державній пробірній службі Міністерства фінансів України [2]. Проблемою є те, що виробництво ювелірних виробів не відображається окремим рядком у щорічниках Державного комітету статистики, до того ж такі дані часто є застарілими. Тому для ґрунтовних досліджень доцільно використовувати також інформацію, що надається самими виробниками, публікації спеціалізованих видань, громадських організацій тощо.

Актуальність обраної теми зумовлена тим, що, незважаючи на ріст обсягу ювелірного виробництва в Україні, його продукція не витримує конкуренції на ринку з боку іноземних виробників.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз стану та основних тенденцій розвитку ювелірної промисловості України, а також визначення її особливостей та проблем функціонування.

Результати. Для ювелірного виробництва характерними є великі затрати на сировину. Ціни на неї залежать від коливання цін на світовому ринку дорогоцінних металів. Тому доцільно розглянути динаміку зміни середніх цін за місяць на золото, срібло, платину і паладій, виходячи з ціни “Лондонського фіксингу” (офіційна ціна золота, що використовується всіма учасниками ринку – добувними і афінажними компаніями (афінаж – металургійний процес одержання дорогоцінних металів високої чистоти шляхом відділення від них забруднюючих домішок [3]), споживачами тощо [4, с.64]) [5] (рис.1.1–1.4):

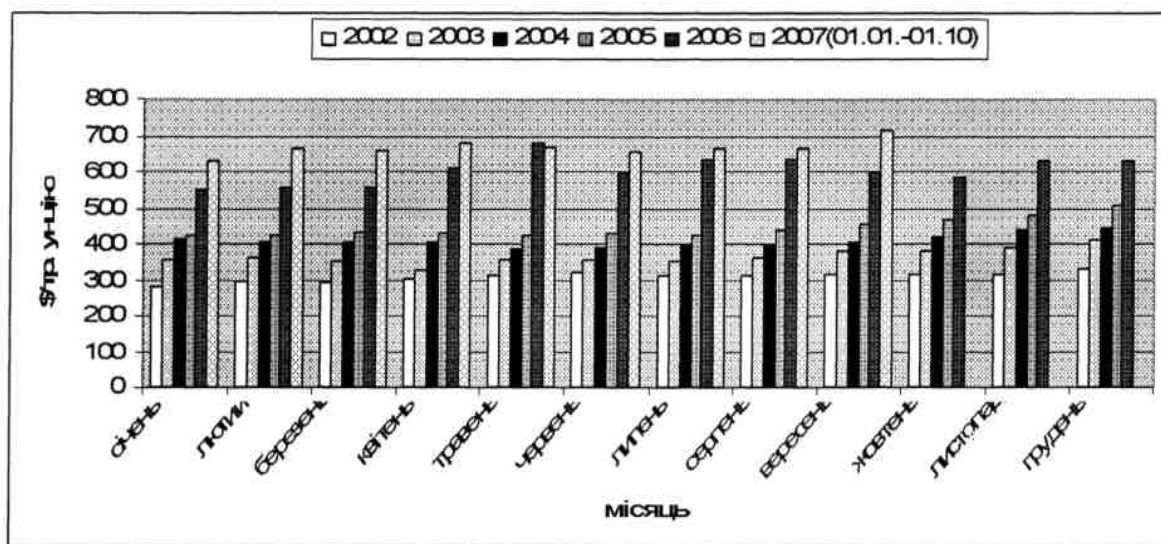

Рис.1.1. Динаміка зміни середніх світових цін на золото за 2002–2007 рр.

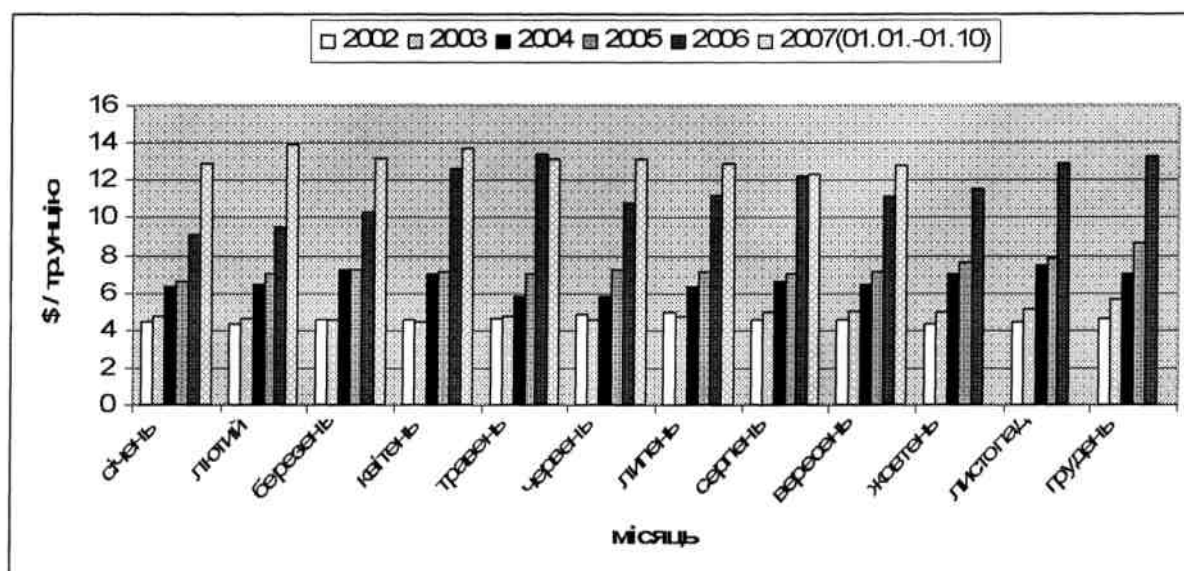

Рис.1.2. Динаміка зміни середніх світових цін на срібло за 2002–2007 рр.

Як бачимо, ціни на дорогоцінні метали у світі невинно зростають та, за прогнозами аналітиків, збільшуватимуться і надалі. Різне їх підвищення відбулося у 2006–2007 р. у порівнянні з попередніми періодами. Якщо у вересні 2002 р. середня ціна на золото становила 18,97\$/тройську унцію (1 тройська унція = 31,103 г), то в тому ж місяці у 2007 р. ціна піднялася до 711,65\$/тройську унцію, тобто за 5 років вартість золота на світовому ринку зросла у 2,23 раза. Подібні зміни відбулися і з цінами на срібло та платину (ціна срібла зросла з 4,55 до 12,84\$/тройську унцію, тобто у 2,82 раза, а платини – з 555,84 до 1307,1\$/тройську унцію, тобто у 2,35 раза). Ціни ж на паладій знижувалися до 2005 р., а за 2006–2007 рр. повторюють загальну тенденцію до підвищення.

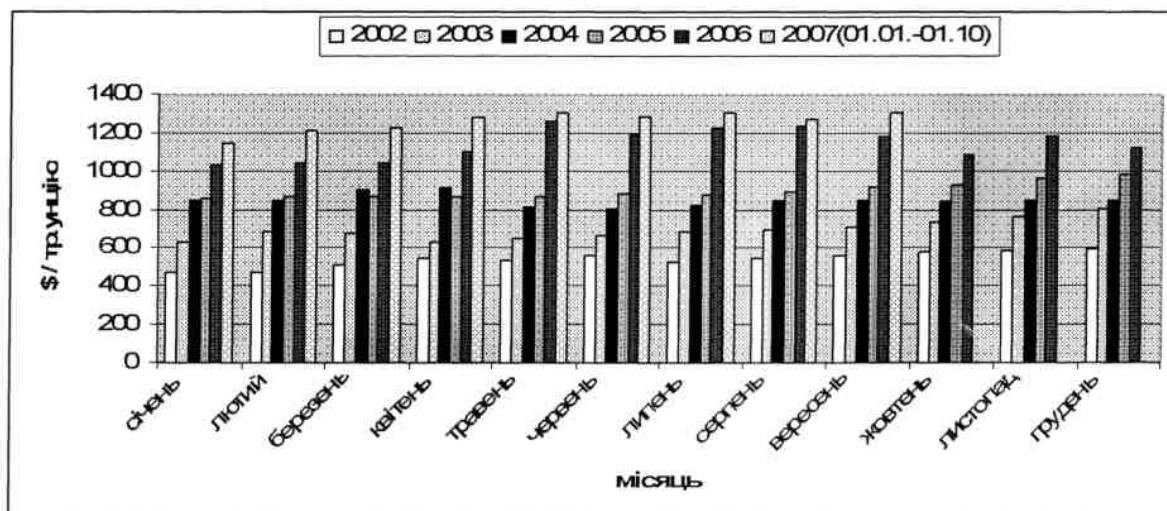

Рис.1.3. Динаміка зміни середніх світових цін на платину за 2002–2007 рр.

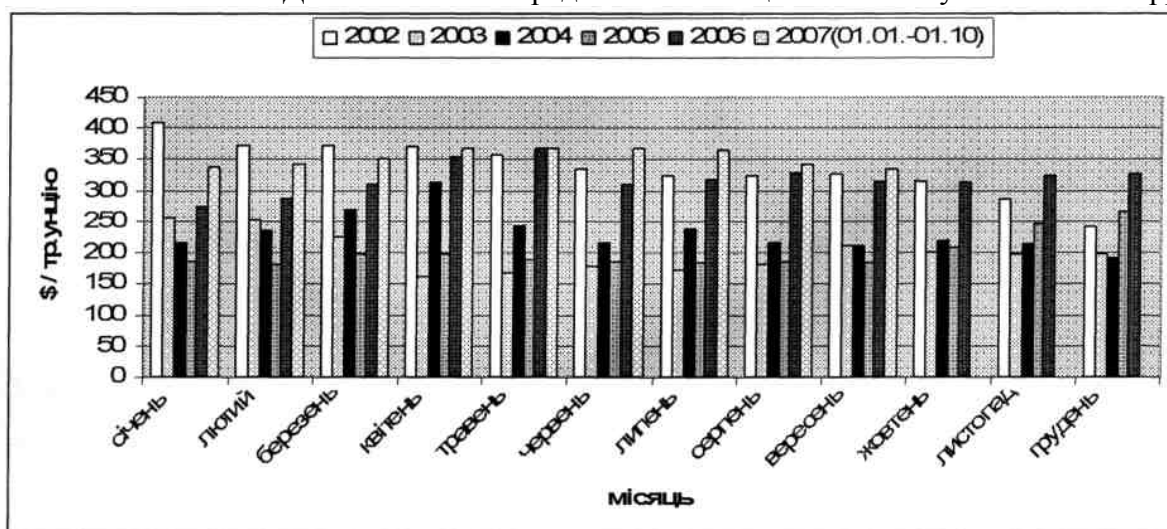

Рис.1.4. Динаміка зміни середніх світових цін на паладій за 2002–2007 рр.

Така динаміка цін на дорогоцінні метали зумовлена:

- збільшенням попиту на них;
- вичерпністю цих природних ресурсів;
- нестабільністю цін на енергоносії на світових ринках.

Негативними наслідками такого збільшення цін стане подорожчання готової продукції, зниження рентабельності для виробників і, як наслідок, зниження обсягів виробництва [6]. Тому необхідно шукати інші методи зниження собівартості продукції та управління виробництвом, адже ціни на виробничі ресурси мало залежать від окремих підприємств ювелірної промисловості.

Проаналізувавши дані про обсяги виготовленої ювелірної продукції в Україні [7, 8], результати доцільно представити у вигляді рис.2. Зауважимо, що показники обсягу виготовленої продукції за 2004–2007 роки постійно зростали, проте існує тенденція до зниження темпів їх росту. Якщо у 2004 р. обсяги виробництва зросли вдвічі, порівнюючи з 2003 роком, то за період січень-вересень 2007 р. – тільки на 12,73% (у порівнянні з аналогічним періодом 2006 р.). За прогнозами аналітиків, зростання обсягів виробництва до кінця 2007 р. сягне 15% [9], що, знову ж таки, на 3,42% менше, ніж у 2006 р.

Зростання обсягів виробництва у 2004–2005 рр. на 40–50% зумовлене, в першу чергу, податковою політикою держави. Так, до 2003 р. в Україні діяв акциз на ювелірні

вироби у розмірі 55% від їх вартості, а до літа 2005 р. розмір ввізного мита на імпорту становив 50%. Зараз акцизний збір повністю скасовано [10], а розмір ввізного мита зменшено до 0–5% на дорогоцінне каміння і метали та до 20% на ювелірні вироби [11]. Проте зменшення розміру мита на ювелірні вироби приводить до зростання в обігу імпортованої продукції, що вимагає здійснення додаткових заходів для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників. Щоб стимулювати розвиток ювелірної промисловості України, ввізне мито на сировину (дорогоцінні метали та каміння), варто було б знизити до 0% на всі її види.

Стосовно уповільнення темпів росту обсягу виробництва ювелірної продукції, то це зумовлено зростанням цін на дорогоцінні метали, проблемами оновлення виробничої бази, незаконним оборотом дорогоцінних металів і каміння.

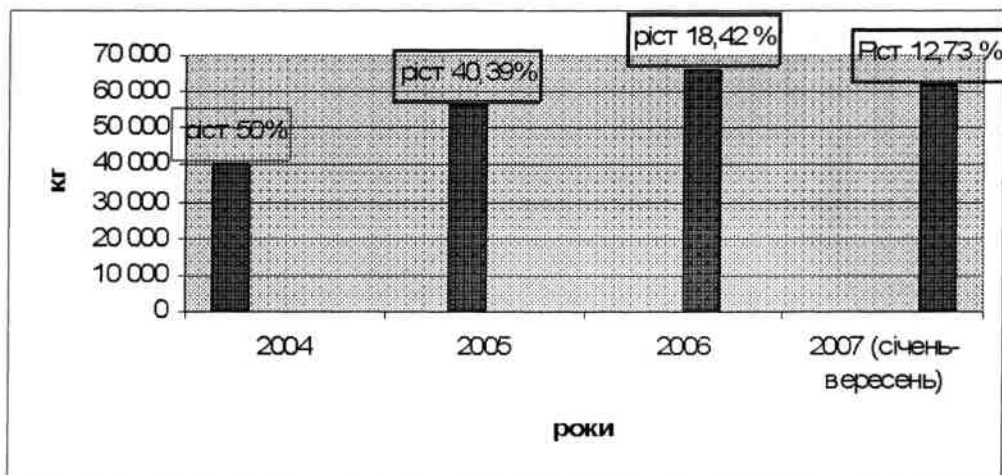

Рис.2. Обсяг виробництва ювелірних виробів в Україні за 2004–2007 рр.

Незважаючи на зростання обсягу виробництва ювелірної продукції (до прикладу, в 1999 р. обсяги виробництва ювелірних виробів становили 6000 кг [12], тобто за період 1999–2006 рр. вони зросли в 11 разів), сам показник обсягу виробництва не є характеристикою розвитку підприємства чи певного виду діяльності. Ключовим у такому ракурсі дослідження є показник обсягу реалізованої продукції. У статистичних довідниках простежується необґрунтована заміна поняття “обсяг виготовленої продукції” на “обсяг реалізованої продукції”, що ускладнює процедуру аналізу з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Особливістю відображення інформації про ювелірну промисловість є те, що показники діяльності представлені у вартісному, натуральному та ваговому вимірниках. Це потрібно враховувати при здійсненні обліку і аналізу таких показників (особливо коли розглядаються відносні показники без зазначення одиниць виміру).

Важливо також проаналізувати динаміку зміни обсягу ювелірних виробів, поданих на випробування та клеймування [2] (рис.3).

Як бачимо, обсяги клеймованих виробів зростають з кожним роком, і у 2006 р. цей показник сягнув позначки 16363,3 тис. шт. або 53228 кг виробів. Проте й така інформація є дещо неоднозначною. Часто саме обсяг ювелірних виробів, поданих на випробування та клеймування, сприймають як показник обсягу виготовленої продукції в Україні. Зазначимо, що обов’язковому клеймуванню підлягають вироби, не тільки виготовлені в Україні, а й імпортовані з-за кордону [3]. Тому цей показник краще було б характеризувати як обсяг реалізації зареєстрованої ювелірної продукції в Україні (обсяг чорного ринку України за різними оцінками коливається від 60% до 80%).

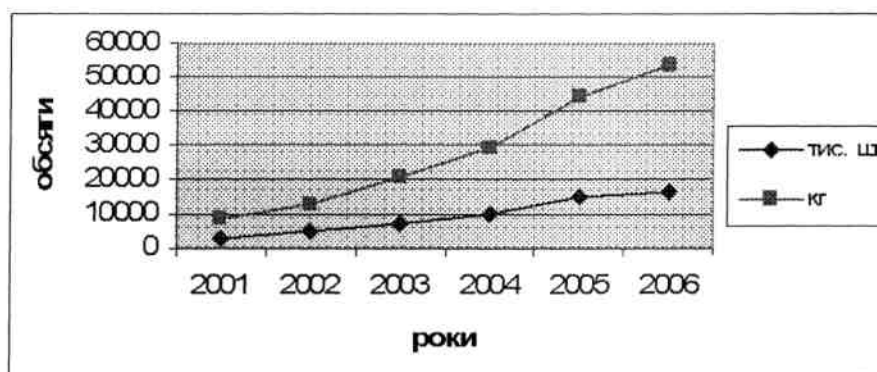

Рис.3. Зміна обсягів ювелірних виробів, поданих на випробування та клеймування за 2001–2006 рр.

Якщо аналізувати обсяг виробництва ювелірної продукції з золота та срібла, то, на основі проведених ринкових досліджень [7, 8], зробимо такі узагальнення (рис.4):

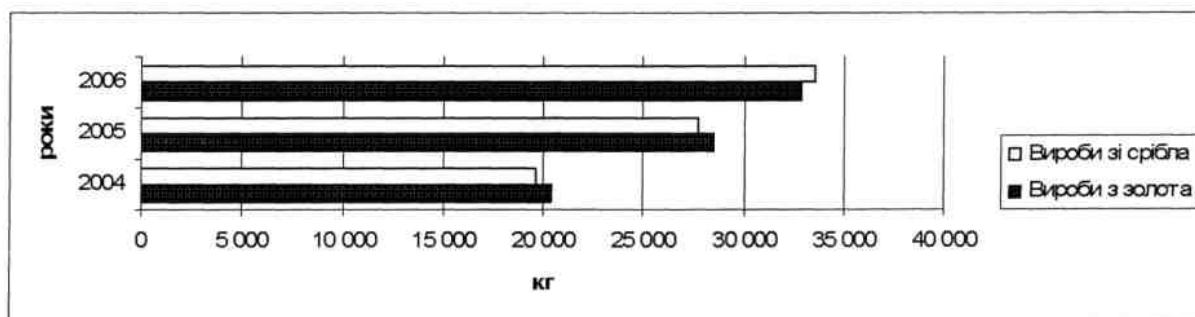

Рис.4. Співвідношення обсягів виробництва ювелірних виробів із золота та срібла в Україні за 2004–2006 рр.

З рисунка видно, що співвідношення між виготовленими золотими та срібними виробами коливається від 51%:49% у 2004 р. до 49,47%:50,53% у 2006 р. відповідно. Аналізуючи такі співвідношення за три останні роки, констатуємо їх стабілізацію, що є позитивною тенденцією ринку.

Належної уваги заслуговують показники експорту та імпорту продукції. Розглянемо їх для виробництва ювелірних виробів [2] (рис.5):

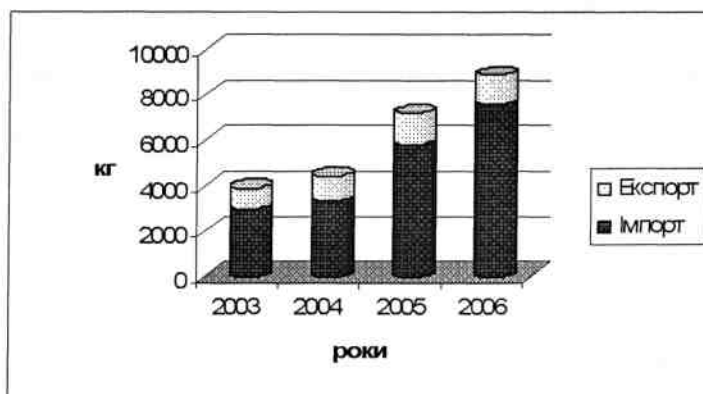

Рис.5. Зовнішня торгівля України ювелірними виробами за 2003–2006 рр.

Зазначимо, що імпорт ювелірної продукції значно переважає її експорт. Так, якщо у 2003 р. експорт становив 30% імпорту, то у 2006 році – тільки 18%. І хоча фізичний обсяг експорту ювелірних виробів в Україні постійно зростає, його питома вага становить усього 2% від загального обсягу виготовленої продукції. Тим часом український ринок

наповнюється імпортною продукцією. Основну конкуренцію вітчизняним виробникам складають виробники з Туреччини, які постачають на ринок ювелірні вироби гіршої якості та нижчої собівартості, тому така продукція продається за нижчими цінами, ніж вітчизняна. А оскільки мотивація вибору ювелірних виробів середньостатистичним українським покупцем ще не є брендовою, то головним критерієм тут і буде ціна.

Конкуренцію українським виробникам ювелірних виробів складають також російські [13, с.38]. Вони працюють в тому ж ціновому секторі, що й вітчизняні виробники, та їх перевагою є наявність потужної сировинної бази, що дає можливість в більшій мірі управляти собівартістю виготовленої продукції за рахунок зменшення витрат на ресурси виробництва.

Небезпеку становлять також китайські виробники, які зменшують собівартість виготовленої ювелірної продукції за рахунок дешевої робочої сили. Ціни ж на робочу силу на ювелірних підприємствах України є вищими від світових і не адекватними запропонованим умовам праці та товару [14, с.23].

За статистичними даними [1], роздрібний товарооборот ювелірних виробів в Україні постійно зростає, починаючи з 2001 р. (рис.6). Як у випадку з обсягами виробництва ювелірної продукції, найбільше його зростання відбулося у 2004 р. (на 26% у порівнянні з 2003 р.). Після 2004 р. роздрібний товарооборот ювелірної продукції зростає сповільненими темпами (на 13% та 19% у 2005 р. та 2006 р. відповідно).

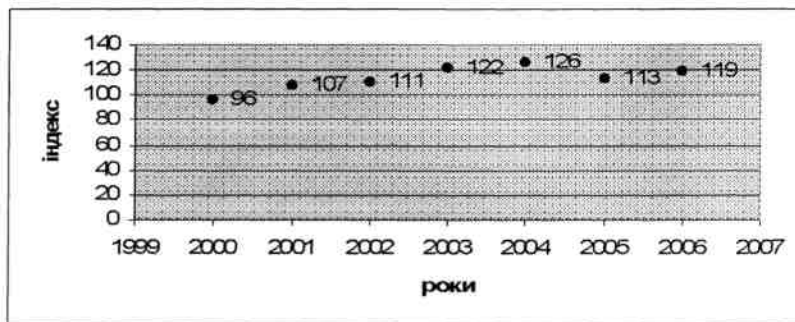

Рис.6. Індекс фізичного обсягу роздрібного товарообороту ювелірних виробів в Україні за 2000–2006 рр. (у % до попереднього року)

Характеризуючи конкурентне середовище функціонування ювелірних виробників, зауважимо, що, за даними Державної пробірної служби, їх кількість в Україні зростає (рис.7). У порівнянні з 2001 р. станом на 2006 р. вона зросла на 442 суб'єкти підприємницької діяльності або на 81,1%. Проблемою є значна питома вага нелегального ринку ювелірної продукції в Україні, тому згадані статистичні показники можуть сприйматися як кількість офіційно зареєстрованих і працюючих виробників.

Близько 80% клеймованих у 2006 р. ювелірних виробів припадає на 6 областей України, які є провідними у виробництві ювелірних виробів – Київська обл. (30,59%), Харківська обл. (27,11%), Донецька обл. (8,91%), Луганська обл. (7%), Запорізька обл. (5%), Львівська обл. Основними виробниками продукції з золота в Україні є Київський ювелірний завод, “Південь золото”, Львівський державний ювелірний завод, “Золотой Век” та Ювелірний завод “Багет”. На виробництві продукції зі срібла спеціалізуються Київський ювелірний завод, ВКФ “Брюс”, Харківський ювелірний завод, ВЮКП “Агат”, Харківська Ювелірна Фабрика [2].

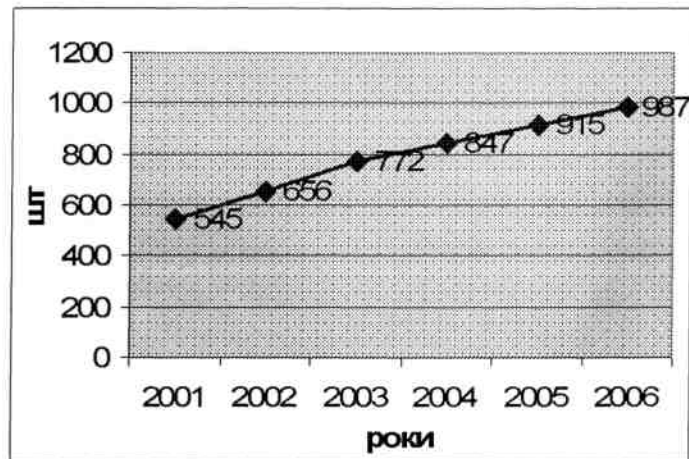

Рис.7. Кількість суб'єктів підприємницької діяльності, що виготовляють ювелірні вироби в Україні за 2001–2006 рр.

Висновки. На основі проведених досліджень можна зробити висновки, що в Україні ще немає таких офіційних статистичних даних, які б дозволили здійснити комплексний аналіз ринку ювелірних виробів. Запропоновані напрямки аналізу виявили, що, попри зростання обсягів виробництва ювелірної продукції та її роздрібного товарообороту, з кожним роком збільшуються обсяги імпортованої продукції, яка створює серйозну конкуренцію ювелірній продукції вітчизняного виробництва. Додатковий поштовх такого зростання відбувся тоді, коли державою було скасовано акцизний збір на ювелірну продукцію та знижено ставку ввізного мита. Для підтримки розвитку ювелірного виробництва необхідно забезпечити аналітиків оперативною і точною інформацією, спростити процедуру клеймування продукції, а також сформуванати ефективну податкову політику держави в контексті виробництва та реалізації ювелірних виробів.

1. www.ukrstat.gov.ua.
2. www.assay.gov.ua.
3. Закон України “Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ним” від 18 листопада 1997 р. № 637/97-ВР, зі змінами та доповненнями.
4. Крылова И. “Золотая” торговля // Финансовый директор. – №1. – 2006. – С. 62–66.
5. www.bullion.ru.
6. www.pro-consuling.com.ua.
7. www.swissbrand-ua.info.
8. www.jewellerexpo.kiev.ua.
9. www.rbc.ua.
10. Закон України “Про внесення змін до деяких законів України про оподаткування, виробництво та обіг підакцизних товарів” від 24 жовтня 2002 р. № 195-ІУ, зі змінами та доповненнями.
11. Закон України “Про митний тариф України” від 5 квітня 2001 р. № 23 71-ІІІ, зі змінами та доповненнями.
12. www.j-business.ru.
13. Фролова В. Золотые сети // Эксперт. – №48(97). – 2006. – С. 32–38.
14. Новоселов Б. Семь месяцев на розничном рынке Нью-Йорка // Ювелирная Россия. – №4. – 2006. – С. 22–24.